

OSB: Değerlendirme- II

Tarama

- tarama sonucunda otizm tanısı alma riski olduğu belirlenen çocuk daha sonra otizm tanısı almama durumu olabilir mi?
- tarama sonucunda problem yok gibi görünen çocuklarda da daha sonra otizm spektrum bozukluğu olma ölçütlerinden birini ya da birkaçı gözlemek mümkün olabilir mi?

Tanıılama

- DSM-IV ve ICD-10
- ölçek, dereceleme ölçekleri, kontrol listeleri ile otizm tanısı konur.
- Otizm tanısı koymak için kullanılan değerlendirme araçları, otizm için geliştirilmiş araçlardan seçilmelidir.

Tanılama

- Tanı, değerlendirme ve izleme sürecinde
- psikolog,
- nörolog,
- çocuk psikiyatristi,
- çocuk doktoru,
- dil ve konuşma patoloğu
- odyolog
- eğitimci ve
- özel eğitimciler işbirliği içinde olmalıdır.

		GOLD STANDART (Gerçek)		
		Hastalık Var	Hastalık Yok	Toplam
Yeni Test (Tanı Testi)	Pozitif	a	b	Toplam Pozitif (a+b)
	Negatif	c	d	Toplam Negatif (c+d)
	Toplam	Toplam Hasta (a+c)	Toplam Sağlam (b+d)	a+b+c+d

<http://biistatistik.com/sensitivite-duyarlilik-spesifite-ozgulluk-tani-testleri/>

Eğer bu çalışma toplum tabanlı bir çalışma ise prevalans aşağıdaki formül ile hesaplanır;

- **Hastalık Prevalansı**= $a+c / a+b+c+d \times 100$

Sensitivite (duyarlılık) yeni testin (tanı testi) gerçekte hasta olanların içinden ne kadarını saptayabildiğidir (teşhis koyabildiğidir).

- **Sensitivite (Duyarlılık)**: $a / (a+c) \times 100$

Spesifite (özgüllük) ise yeni testin gerçekte sağlam olanların ne kadarını saptayabildiğidir (hastalığın ekarte edilmesi).

- **Spesifite (Özgüllük)**: $d / (b+d) \times 100$

Sensitivite ve spesifite testin karakteristik özellikleridir. Populasyondan etkilenmezler.

Bir klinisyen ve bir hastanın aklında farklı sorular vardır: Pozitif testi olan bir kişinin gerçekten bu hastalığa yakalanma ihtimali nedir? Hasta eğer yukarıdaki tabloda ilk satırda yer alıyorsa, 'b' hücresine kıyasla 'a' hücresine girme olasılığı nedir? Bir klinisyen satırları aşağıdaki gibi hesaplar:

- **Pozitif Prediktif Değer (PPD)**: $a / (a+b) \times 100$
- **Negatif Prediktif Değer (NPD)**: $d / (d+c) \times 100$

<https://biistatistik.com/sensitivite-duyarlilik-spesifite-ozgulluk-tani-testleri/>

- Pozitif ve negatif prediktif değerler, test edilen popölasyondaki hastalık prevalansından etkilenir. Yüksek prevalanslı bir ortamda test yaparsak, pozitif çıkan kişilerin gerçekten hasta çıkma ihtimali düşük prevalanslı bir popölasyonda hastalığa yakalanma olasılığı daha yüksektir.

Ülkemizde

- OSB çocukların dil, konuşma ve iletişim becerilerini değerlendiren bir araç yok
- Ancak dil ve konuşma bozuklukları alanında çalışan uzmanlar
- (a) çocuktan dil örneği alınması,
- (b) çocuğun dil konuşma ve iletişim becerilerine ilişkin bilgi alınması ve
- (c) standart testler kullanılmasından oluşan bir değerlendirme bataryası kullanılarak otizmlili çocukların dil, konuşma ve iletişim becerilerinin değerlendirildiğini belirtmişlerdir (Acarlar, 2012, kişisel görüşme)

- Ülkemizde otizmli çocukların dil gelişimini değerlendirmek amacıyla kullanılan
- Türkçe İletişim Gelişimi Envanteri (TİGE), MacArthur-Bates İletişim Envanteri'nin (Fenson ve diğ., 2000) bir proje çalışması çerçevesinde Türkçeye uyarlanması ile geliştirilmiştir (Acarlar ve diğ., 2008).

- Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil Testi (TİFALDİ).
- Alıcı Dil Kelime Alt Testi (TİFALDİ-AD, Berument ve Güven, 2010) ve İfade Edici Dil Kelime Alt Testi (TİFALDİ-İD, Güven ve Berument, 2010) olmak üzere iki alt testi vardır
- Türkçe konuşan 2–12 yaşlarındaki çocukların alıcı ve ifade edici dil kelime bilgisini değerlendirmek için kullanılır.

- Dilin Sistematik Analizi'dir (Systematic Analysis of Language Transcripts-SALT).
- Acarlar ve Johnston (2006) tarafından Türkçe sürümü hazırlanmıştır.
- Türk çocuklarının kullandıkları sözcük sayısı ve gramere ilişkin dil becerileri değerlendirilir.

Sosyal ve Uyumsal Davranışların Değerlendirilmesi

Uyumsal davranışlar bireyin günlük yaşamdaki işlevlerini yerine getirebilmek için sergilediği kavramsal, sosyal ve pratik becerilerdir (www.aaid.org, 2008).

Uyumsal davranışlardaki yetersizlikler bireyin hem günlük yaşamını hem de çevreye ya da özel durumlara tepki vermesini olumsuz yönde etkilemektedir.

- uyumsuz davranışlar aynı yaş ve kültür grubundaki kişilerden beklenen sosyal sorumluluk ve kişisel bağımsızlık standartları
- Örnek
- yemek yeme, giyinme soyunma, gereksinimlerini ifade etme, kendine ait eşyalara bakma, satın alma, akranlarla etkileşim kurma, güvenlik, para kullanma, bir işte çalışma vb.(www.aaid.org).

- Uyumsal davranışlar arasında yer alan sosyal davranışlar otizm spektrum bozukluğu olan çocukların günlük yaşadıkları temel alanlardan biri olarak kabul edilmektedir.
- en yaygın olarak kullanılan araç Vineland Uyumsal Davranış Ölçeği'dir (Vineland Adaptive Behavior Scale II) (Sparrow, Balla ve Cicchetti, 2005).

- **Uzmanlar Gelişimsel Profil (Developmental Profile)** (Alpern, Boll ve Shearer, 2007) **ve Uyumsal Davranış Değerlendirme Sistemi'ni (Adaptive Behavior Adaptive System)** (Harrison ve Oakland, 2003) **de çalıştıkları otizmlili çocukları değerlendirmek amacıyla kullanabilmektedirler** (Wilkinson, 2010).

Bilişsel ve Akademik Becerilerin Değerlendirilmesi

- Zeka testleri
- otizmlili çocukların yaklaşık %60'ının zeka bölümleri 50'den aşağıda, %20'sinin zeka bölümleri ise 50-70 arasındadır. Grubun sadece %20'sinin zeka bölümleri 70 ve daha üzerindedir.

Bilişsel ve Akademik Becerilerin Değerlendirilmesi

- Otizm spektrum bozukluğu tanısı olan çocukların yaklaşık %10'unda alışılmadık yetenekler görülmekte, bu çocuklar işlevleri açısından zihin yetersizlik tanısı alsalar da müzik, resim, örüntü oluşturma, takvim bilgileri, matematik ve fotografik hafıza alanlarında çevrelerindeki kişileri şaşırtacak beceriler sergileyebilmektedirler

AİLENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

- Otizmli çocuğa sahip aileler birçok güçlükle karşılaşmakta, normal gelişen, zihin engelli ve Down sendromlu çocukların anne-babalarından daha fazla stres yaşamaktadırlar.
- Otizmli çocuk isteklerini ve gereksinimlerini ifade edememekte, anne-babalar bu gereksinimleri anlayamadığı ve karşılayamadıkları zaman kendilerini yetersiz ve engellenmiş hissetmektedirler.

- Ebeveyn Stres İndeksi (The Parenting Stress Index, 1983),
- Ebeveyn Stres Ölçeği (The Parental Stress Scale, 1995) ve
- Stres Soru Listesi (The Questionnaire on Resources and Stress, 1987) bu amaçla kullanılan araçlar arasında sıralanabilir.

- Teşekkür ederim...